

שיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת תרומה תשע"ד

הכרובים והתורה

מה מלמדים אותנו הכרובים?

הקב"ה מצוה את משה: "וְעָשִׂיתָ כַּפֶּתֶת זָהָב טְהוֹר... וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב... מְשֻׁנֵי קְצוֹת הַפֶּפֶרֶת" (שמות כה, יז-יח). הכרובים הם מרכז הכובד של המשכן. הקב"ה נקרא "יושב הכרובים" (תהלים פ, ב; שם צט, א; דהיי"א יג, ו), כי "השכינה נתונה למעלה משני הכרובים" (במד"ר ד, יג), ומשם היא מדברת עם משה - "וְדַבַּרְתִּי אִתָּךְ מֵעַל הַפֶּפֶרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים" (שמות כה, כב).

גם בשמים יש כרובים, והם משמשים שם כמרכבה לשכינה (ע"י רמב"ן שם, כא), ולכן גם במשכן מצוה הקב"ה לעשות כרובים, שכן המשכן מקפל בתוכו את כל הבריאה כולה¹. המשכן הוא "זעיר אנפין" של הבריאה, והכרובים במשכן הם כנגד הכרובים של מעלה, וכמו שלמעלה הקב"ה כביכול יושב על הכרובים, כך גם למטה הוא שוכן עליהם. נמצא לפי זה, שלכרובים יש קדושה עליונה מאד, אולי עוד יותר מאשר לארון וללוחות, שהרי הם כביכול מושב לשכינה שבמקדש. כך שמעתי ממור"ר הגה"צ רבי גדליה איזמן זצ"ל בהבנת הענין של הכרובים.

ואולם, ממור"ר הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שמעתי ביאור אחר בענין הכרובים, שהוא לכאורה הפוך לביאור הקודם. הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שאל: הרי הקב"ה מצוה לעשות כרובים במשכן. למה צריך צורת כרובים במשכן? הרי התורה מזהירה: "לֹא תַעֲשֶׂוּן אֶתֵי" (שמות כ, כ) - לא תעשו כדמות שְׁמֵשֵׁי המִשְׁמָשִׁין לְפָנַי בַּמְרוֹם, כְּגוֹן אֹפְנִים וּשְׂרָפִים וְחִיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וּמִלְאכֵי הַשֶּׁרֶת (ר"ה כד, ב). אם כך, למה דוקא במשכן מצוה התורה לעשות צורת כרובים? ועוד בקודש הקדשים? אמר רבי יחזקאל לוינשטיין כך: הכרובים שבמשכן נועדו ללמדנו, שכמו שכרובים של זהב הם אין ואפס, לא יכולים לזוז ולא לדבר ולא לחשוב, כך גם הכרובים של מעלה הם אין ואפס. שלא יחשוב מישהו, שיש כוחות לצבא מעלה. אין כוחות לצבא מעלה! רק דבר ה' לבדו פועל! כמובן, מכח דבר ה' פועלים כל הכוחות כולם, צבא מעלה וצבא מטה, בני אדם וחיות וכל מה שיש בעולם, אבל זהו רק רצון ה', ואין שום רצון אחר שיכול לפעול. זה מה שהמשכן צריך ללמד אותנו.

זה לכאורה מוריד את כל ערכם של הכרובים. במקום לומר שהכרובים הם דבר נשגב מאד, שיא הקדושה שבמשכן, אנו אומרים שהם אין ואפס, ומסמלים גם את אפסות כוחם של הכרובים העליונים. בתחילה, כששמעתי את הדברים ממור"ר רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה קשה לי להבין אותם. אבל לאחר מחשבה, אפשר להבין את דבריו, ושני הביאורים שהבאנו אף משלימים זה את זה. כי זה גופא - מה שהכרובים במשכן מחזקים את ההכרה באפסות כחם של הכרובים העליונים ושל

כל צבא השמים - זה גופא גורם לכך שהכרובים הם המקום הראוי ביותר להשראת השכינה! כי המקום שבו אתה משיג שאפס זולתו, ושאינ שום כח בעולם שיכול לפעול בלי רצון ה' - זהו המקום המתאים ביותר להשראת השכינה. המשכן הרי נברא לכך, שאדם ישיג בו את ההכרה היסודית שאין עוד מלבדו ית'². ואם ע"י הכרובים אפשר להבין זאת יותר, אז זה הפירוש שהקב"ה יושב שם, וששכינתו נתונה למעלה משני הכרובים. אמנם הקב"ה נמצא בכל מקום, ומלוא כל הארץ כבודו, אבל במקום שבו אפשר להבין יותר שאפס זולתו - שם כביכול הוא נמצא יותר, מפני ששם אנו משיגים יותר את יחודו ית'³.

השפעת השבת - למי?

והנה, בדומה לענין המקום, שהקב"ה נמצא בכל מקום, אך במקדש ניתן להשיג אותו יותר - כך גם בנוגע לזמן. הקב"ה ניתן להשגה בכל זמן, ובכל זאת, יש זמנים שבהם קל להשיג אותו יותר. "דְרָשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ, קְרָאֵהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרֹב" (ישעיהו נה, ו) - אלו עשרה ימים שבינן ראש השנה ליום הכפורים (ר"ה יח, א). אז קל יותר להשיג את הקב"ה בבחינת "טוֹב וְסֶלַח" (תהלים פו, ה) ולשוב בתשובה⁴, וכך גם בשאר הזמנים המקודשים, כל אחד כפי ענינו.

שבת היא היום הקדוש ביותר. אפשר להשיג בו השגות רוחניות שאי אפשר להשיג בימות החול. גדולים רבים העידו על עצמם, שהצליחו להשיג בלימוד התורה בשבת הרבה יותר מאשר בחול⁵. מפני שהשבת היא מעין עולם הבא (ברכות נו, ב), ובעולם הבא - כשהנשמה משוחררת מכבלי הגוף - השגותיה הרוחניות גבוהות יותר מאשר בעולם הזה. וכן ראש השנה ויוה"כ והרגלים, כל אחד מהם משפיע קדושה לפי מדרגתו. אמנם הגר"א השיג ביום חול יותר קדושה וקרבת אלקים ממה שאני משיג ביוה"כ, אבל כל אחד לפי דרגתו יכול להשיג יותר קדושה בשבת וביוה"כ ובשאר הימים קדושים מאשר בימות החול.

אלא שקדושה זו נשפעת רק למי שרוצה להשיגה ומשתדל להשיגה. מי שלא רוצה להשיג את קדושת השבת, ולא מכין את לבו לקלוט אותה - השבת לא תתן לו כלום. אדם יכול לעבור את השבת ואת יום הכפורים, או כל זמן קדוש אחר, ולא לקבל כלום. הכל תלוי באדם, אם הֵכִין את לבו לדרוש את ה' ולקלוט את שפע הקדושה שנשפע באותו זמן מלמעלה, או לא.

ואנשים שמחלים את השבת, רחמנא ליצלן, או מחללים את יום הכפורים, אצלם המצב עוד יותר גרוע. לא רק שאינם מקבלים שום תועלת משבת ויוה"כ, השבת ויום

מתנת התשובה

גם תשובה היא מתנה נפלאה מאד. הרי זה חסד גדול מהקב"ה, שמי שחטא - לא הולך לאיבוד, אלא יכול לעשות תשובה ולהתקרב בחזרה לקב"ה. במקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין (ברכות לד, ב). גם אם נכשל בדברים חמורים, כל עוד הוא חי, יש אפשרות לתקן, ולהגיע לדרגות הכי עליונות ע"י תשובה. יש גם זמנים המסוגלים לתשובה: ראש השנה ויוה"כ. ימים נפלאים שאפשר להשיג בהם הרבה. ואולם, אם אדם לא מנצל אותם, הוא נתבע על עצם זה שלא ניצל את הימים הנפלאים המסוגלים לתשובה. נתנו לך ר"ה ויום הכפורים ולא נצלת אותם, אז על זה עצמו עתיד אתה ליתן דין וחשבון, חוץ מכל העבירות שיש לך.

רבינו יונה הרי מביא את המשל שמובא במדרש (קה"ר ז, טו), על מי שלא חוזר בתשובה בזמן המסוגל לזה (כגון בעשרת ימי תשובה): משל לקבוצת אסירים שישבה בבית הסוהר. חתר אחד מהם חתירה תחת חומת בית הסוהר, וברחו דרכה כל האסירים. רק אסיר אחד נשאר ולא ברח. בא שומר בית הסוהר והכה את האסיר הנשאר, על שלא ניצל את ההזדמנות שנקרתה לפניו, ולא ברח מבית הסוהר כשאר האסירים ("שערי תשובה" שער א' אות ב). בילדותי היה קשה לי על המשל הזה: האם זה מה שמגיע לאסיר שלא ברח? הרי לא מכות מגיעות לו אלא פרס מגיע לו, על שהיה נאמן למלך ולא ברח מבית הסוהר! אבל התשובה היא פשוטה: אם סיבת השארתו של אותו אסיר בבית הסוהר היתה בגלל נאמנותו למלך, אז באמת היה מגיע לו פרס. ואולם כונת המשל היתה לאדם שנשאר בבית הסוהר לא בגלל נאמנות למלך, אלא בגלל שאינו מפחד מעונש המלך ואינו מאמין שיש בכוחו להענישו. לו היה מאמין שהנמצא בבית הסוהר צפוי למוות בתליה, היה בורח מבית הסוהר כל עוד נפשו בו! ולכן, כיון שזולל במשפט המלך, הרי שמלבד העונש שישא עבור העבירה שבגינה הושיבוהו בבית הסוהר, יענש גם על זוללו במשפט המלך. כך גם מי שאינו שב בתשובה: אם היה יודע מהו עומק המשפט ואיזה עונש צפוי לו על העבירות שעשה - ודאי היה משתמש במחירת התשובה, לברוח ולתקן את מה שקלקל, ואם הוא לא משתמש, סימן שאינו מאמין במשפט המלך ומזלזל בו, ועל זה לבד כבר מגיע לו להענש. זו פונת המשל שהביא רבינו יונה. מי שלא משתמש בקרבנות, בתפילות, בוידוי, בתשובה, ובכלים נוספים שניתנו בידינו - סימן שאינו מאמין במשפט המלך, וזה עצמו נהיה קטרוג עליו. המקדש וארץ ישראל, השבת והמועדים והתשובה, כל המתנות הטובות הללו, כשמבזים אותן ולא משתמשים בהן כראוי - הן הופכות ח"ו לקטרוג עלינו.

לימוד תנ"ך - לא "בגובה העינים"!

התורה היא המתנה הגדולה ביותר שה' נתן לנו. היא הקדושה הכי גדולה, וכל קדושת המקדש נובעת מזה שהוא מקום לתורה - מקום ללוחות עם ספר תורה שכתב משה רבינו, ומקום לסנהדרין שמהם יוצאת התורה לכל

הכפורים עוד הופכים להיות קטרוג עליהם! השבת יכולה להיות עזר לאדם להשיג קדושה וקרבת אלקים, ויכולה להיות מחייב גדול ומקטרג גדול, אם אדם מחלל את קדושתה ומבזה אותה. כי הקב"ה נותן כלים להשיג קדושה ולהשיג קרבת אלקים, ואם אינך משתמש בהם - הם נהפכים לתביעה עליך. קבלת מתנה כל כך טובה. השבת נקראת "מתנה טובה" שה' נתן לנו (שבת י, ב), בגלל קרבת אלקים שאפשר לזכות בה ביום הזה⁶. למה לא השתמשת במתנה שקבלת? להבדיל, אם מלך בשר ודם ישלח לאדם אות הצטיינות, והמקבל יקרע או ישרוף את האות במקום לענוד אותה על גופו - הרי זה בזיון למלך, והוא יענש על כך! אות ההצטיינות תהפוך לו לרועץ. כך גם בנוגע לשבת, וכך גם בנוגע לשאר המתנות שה' נתן לנו. אם לא מנצלים אותן למה שצריך לנצל - הן הופכות לקטרוג עלינו ח"ו.

מתנת א"י - רק למי ששומר על קדושתה

ארץ ישראל, המתנה הטובה שה' נתן לנו, "אשר נשבע לאבותינו לתת לנו", שאבותינו חמדו אותה כ"כ ורצו אותה, שמשה רבינו רצה כל כך להכנס אליה ולא זכה - אנחנו כן זוכים להיות בארץ ישראל. אבל זה רק אם ננצל את ארץ ישראל כמו שצריך לנצל אותה - לקרבת אלקים, ללימוד תורה ולקיום מצוות. אבל כשח"ו ישראל לא מנצלים את א"י כראוי, אז היא דווקא המקטרג הגדול עליהם. "ולא תקיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאָתְכֶם אֹתָהּ, כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם" (ויקרא יח, כח). ארץ ישראל לא יכולה לסבול יהודים שלא שומרים תורה, ושלא שומרים על קדושת א"י. המתנה הופכת למקטרג גדול. כשהקב"ה אומר שאם לא נשמור את התורה הוא ח"ו יגלה אותנו מא"י, זה לא רק עונש, זו הצלה בשבילנו! כי בארץ ישראל אי אפשר להתקיים בלי תורה. בא"י בלי תורה יהיה ח"ו מצב של "הַשְׁמִיד תִּשְׁמְדוּן" (דברים ד, כו). ה' ישמיד ח"ו את עם ישראל. אז התקנה בשביל לא להשמיד את עם ישראל היא, שה' מגלה אותנו מארץ הקודש כדי שהיה לנו קיום (ע"י רש"י שם). כי להתקיים בארץ הקודש, זה רק עם תורה ומצוות.

בגמרא הרי מובא, שכל שלא הזכיר ברית ותורה בברכת הארץ (של ברכת המזון), לא יצא ידי חובתו (ברכות מה, ב). [לכן אנו אומרים בברכה זו: "נודה לך ה' אלקינו... על בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו", והספרדים מוסיפים ואומרים גם: "נודה לך... על ארץ חמדה טובה ורחבה, ברית ותורה"]. למה זה כך? מה ענין לברית ותורה עם ברכת הארץ? הסביר מו"ר הג"ר יוסף שלמה כהנמן זצ"ל (הרב מפוניבז'), שאין הפירוש שסתם כך צריך להודות לה' בברכת הארץ גם "על בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו". אלא הכוונה היא, שיש קשר בין ברית ותורה לארץ ישראל. והקשר הוא, שארץ ישראל היא ארץ כזו, שזוכים בה רק ע"י ברית ותורה. אנו מודים אפוא בברכת הארץ לקב"ה, על שקבלנו ארץ מיוחדת כזו, שזוכים בה רק ע"י ברית ותורה. בשווצריה או בקנדה או בכל ארץ אחרת, אפשר לזכות גם בלי ברית ותורה. אבל בארץ ישראל זוכים רק ע"י ברית ותורה. לכן, כל שלא הזכיר בברכת הארץ ברית ותורה, לא יצא ידי חובתו, כי לא הודה על ארץ ישראל כראוי, כיון שלא הזכיר את יחודה של ארץ ישראל משאר הארצות.

השמימה. הגר' חיים מוולוז'ין ז"ל, שהיה תלמיד מובהק של הגר"א, ודאי ידע להעריך את הגר"א. כששאלו אותו האם הגר"א היה כמו האמוראים, הוא אמר: "כמו האמוראים ודאי לא היה, וגם לא כמו הר"ף והרמב"ם. אולי היה כהרמב"ן". ויש אומרים שאמר, שאף כהרמב"ן לא היה, אך אולי היה כהרשב"א (עי' ספר 'אבי הישיבות' ח"א עמ' 55). הגר"א, עם השכל העצום שלו, שאין מי שלא מתפעל מגדלותו ומן ההיקף שלו בכל חלקי התורה, בנגלה ובנסתר, לא הגיע למדרגת האמוראים או הגאונים, וגם לא למדרגת הר"ף והרמב"ם. אולי כהרמב"ן היה, ואולי גם זה לא, "רק" כהרשב"א - כך מעיד עליו תלמידו הגדול, רבי חיים מוולוז'ין. אינני יודע איך ידע בדיוק למדוד את המרחק מהרשב"א עד הרמב"ן, ומהרמב"ן עד לרמב"ם, אך כנראה שידע. ועם כל ההערצה שלו לרבו, הוא אומר שהגר"א היה רק כהרשב"א או כהרמב"ן, אך לא כהר"ף והרמב"ם. האם יכולים אנו לקבל מזה מושג על גדלות הראשונים?!... והראשונים הרי היו כאין וכאפס לעומת חכמי הגמרא! וחכמי הגמרא לעומת התנאים, והתנאים לעומת הנביאים, והנביאים כולם כאין וכאפס לעומת משה רבינו! צריך א"כ להבין מזה, עד כמה אנו רחוקים ושפלים מכל המדרגות הגבוהות הללו.

"אל תשליכנו מלפניך" - מארץ ישראל

אנו מתפללים בימי הסליחות: "אל תשליכנו לעת זקנה, ככלות פְּחָנוּ אֶל תְּעֻבָנוּ". במקרים מסויימים, בקשה זו נראית תמוהה. עומד מנַן של יהודים צעירים, כבני שמונה עשרה ועשרים, ומבקשים מה' - "אל תשליכנו לעת זקנה". זה מה שמציק כרגע?! קודם תחתן, תוליד ילדים, תגדל אותם, אח"כ תהיה בן שישים, בן שבעים, אז תבקש "אל תשליכנו לעת זקנה"! למה אומרים בחורים צעירים את הבקשה הזו?

כי בקשה זו אינה מכוונת כנגד האדם המתפלל, אלא כנגד כלל ישראל. כלל ישראל נמצא כעת בעת זקנה. פעם היה כלל ישראל "צעיר" ו"חזק". היו לנו נביאים, היו תנאים, היו אמוראים ואנשים גדולים. אבל היום, לעת זקנה, אין לנו נביאים, אין לנו תנאים ואמוראים, ואפילו אנשים כמו הרמב"ם או כמו הגר"א אין לנו. אפילו החפץ חיים כבר איננו איתנו. אנו מרגישים כמו אדם זקן וחלש הנמצא באפיסת כוחות, ומבקשים מה' שגם במצב הזה לא ישליך אותנו. כמו שלא עוזבים אשה שהיתה צעירה והזדקנה, כך לא יעזוב הקב"ה את כנסת ישראל שהזדקנה.

עוד מתפללים בימי סליחות: "אל תשליכנו מלפניך, ורוח קדשך אל תקח ממנו". מה פירוש "ורוח קדשך אל תקח ממנו"? למי יש היום רוח הקודש? - מו"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל אמר, שלכל יהודי יש איזו בחינה של רוח הקודש. לכן, כל אחד יכול לבקש על עצמו ועל אחרים, "ורוח קדשך אל תקח ממנו". אבל נראה שעיקר התפלה היא גדולי הדור, שיש להם רוח הקודש איך להנהיג את הדור. גדולי הדור, הם עיקר רוח הקודש בתוכנו, ועל זה אנו מבקשים "ורוח קדשך אל תקח ממנו". שה' לא יקח מאיתנו

ישראל. זו כל קדושת המקדש ומעלתו, להיות מקום לתורה.⁷ אנו גם מודים בכל יום לה' על מתנת התורה - "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", "ונתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכנו". ממילא, כשאנו לומדים תורה, אנו צריכים להבין את ערכה. אם מישוהו לומד תורה בלי להכיר את ערכה, הוא ח"ו מזלזל בתורה. התורה היא חכמה אלקית, לא חכמת בשר ודם. אם אדם לא מכיר בזה, התורה עלולה ח"ו להיות קטרוג עליו.

אחת הבעיות הגדולות כיום, שהמציאו שיטה ללמד תנ"ך "בגובה העינים". להביט על אישי התנ"ך "בגובה העינים", פירושו לא לראות את גדלם האמיתי. צריך להבין שאנו עוסקים באנשים גדולים, ואפילו חלק מן הרשעים שבתנ"ך היו אנשים גדולים. צריך ללמוד תנ"ך במוחין דגדלות, לא במוחין דקטנות, לראות אלו אנשים יש לנו בתנ"ך, אנשים כמו אברהם אבינו, שמידת החסד אמרה עליו: "כל ימי היות אברהם בעולם, לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי, שהרי אברהם עמד שם במקומי" (ספר הבחיר אות קצ"א, עמ' פו). דוד המלך, עם כל הטענה על מעשה בת שבע, הוא הקים עולה של תשובה (מו"ק טז, ב), הוא הרגל הרביעית במרכבה של הקב"ה, יחד עם שלשת האבות (וזהר ח"א רמח, ב), וזוכה שהקב"ה יבטיח לו מלכות נצחית עד ביאת המשיח במהרה בימינו (שמו"ב ז, טז).⁸ האם אפשר למדוד אדם כזה בכלים שלנו?!... איננו יכולים בכלל למדוד אותו בכלי המדה שלנו! אם דוד היה יהודי כמוני, למה ה' בחר דוקא בו להוציא ממנו משיח? למה לא בחר בי?... כנראה שבכל זאת יש איזה הבדל בינינו!...

בכל אות ואות בתורה יש אין סוף משמעויות. עולמות שלמים מקופלים בכל אות. רבי עקיבא היה דורש תילי תילים של הלכות על כל תג ותג שבאותיות התורה (מנחות כט, ב), וגם הוא לא ידע את הכל עד הסוף. אף אחד לא יכול להשיג את התורה עד הסוף. אפילו משה רבינו, שקיבל תורה יותר מכל אדם, ונמצא כבר אלפי שנים בגן עדן ולומד תורה לפי הבנתו ומדרגתו שם, לא הגיע וגם לא יגיע לעולם לידיעת התורה עד הסוף, שהרי התורה היא חכמת אלקים, שהוא אין סוף, וממילא גם לחכמתו אין סוף. רק "אֵל לֹקֵם הַבֵּין דְרָפָה" (איוב כח, כג) של תורה עד הסוף. חוץ ממנו, אין מי שמסוגל לתפוס את התורה בשלמותה. אנו מצווים להשיג את התורה כפי יכולתנו, וכפי יכולת השכל הקטן שלנו, אבל צריכים לדעת שהכלים שיש בידנו הם קטנים לעומת גודלה האמיתי של התורה. לכן אי אפשר ללמוד תורה בגובה העינים שלנו. צריך קנה מדה אחר לגמרי ללימוד התורה. אם אדם חושב שכל התורה היא רק סיפורים יפים, אברהם עשה כך, יצחק עשה כך, וכו' - הוא לא מבין כלום בתורה. התורה איננה אוסף של סיפורים. כל דבר ודבר בתורה מרמז לעולמות עליונים ונשגבים.

אנו יודעים שיש לנו ב"ה חכמי תורה, ה' יאריך ימיהם, אבל כל אחד יודע שהדורות מתמעטים והולכים. "לִפְנֵי שֵׁל רֵאשׁוֹנִים פְּתָחוּ שֵׁל אֹלָם, וּשֵׁל אַחֲרוֹנִים פְּתָחוּ שֵׁל הֵיכַל, וְאֵנוּ כְּמֹלֵא נִקְבַּ מַחַט סִידְקִית" (עירובין נג, א). חכמי התורה שלנו, ה' יאריך ימיהם, אינם כמו חכמי התורה שהיו לפני כמה דורות, וחכמי התורה שמלפני כמה דורות אינם כמו חכמי תורה של הדור שלפניהם. בין האחרונים, הגר"א היה יחיד ומיוחד. ראשו מגיע

את גדולי הדור. ומה פירוש "אל תשליכנו מלפניך"? - אולי אפשר להסביר, שהכוונה היא: אל תזרוק אותנו מהמקום שהוא לפני ה'. היכן הוא המקום הזה שהוא לפני ה' - בארץ ישראל. ארץ ישראל היא המקום שהוא לפני ה'. כשיונה רוצה "לְבַרַח מִלְפָנֵי ה'" (יונה א, ג), הוא בורח לחו"ל, כדי שלא תהיה לו שם רוח הקודש, וה' כביכול "לא יוכל" לדבר אליו (רש"י שם). ממילא אפשר לפרש, ש"אל תשליכנו מלפניך" פירושו שה' לא ישליך אותנו מארץ ישראל שהיא לפני ה', ואז ממילא גם "רוח קדשך אל תקח ממנו", כי ארץ ישראל היא הנותנת לנו את רוח הקודש. גם אם אין לנו היום נביאים, בכל זאת דרגה מסוימת של רוח הקודש יש לנו, וארץ ישראל היא הנותנת לנו אותה, והיא הנותנת אותה גם לגדולי הדור שבתוכנו, כפי מדרגתם.

צריך להרבות בתפלה שה' לא יקח ממנו את ארץ ישראל. "אל תשליכנו מלפניך, ורוח קדשך אל תקח ממנו". בלי ארץ ישראל - עם ישראל הוא ח' עוד יותר גרוע ממה שהוא. אבל כדי שלא יקחו מאתנו את ארץ ישראל, צריך שנהיה ראויים לארץ ישראל, כדי שלא תהיה סבה לקב"ה לרצות להשליך

השיחה נערכה לפי הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון (אם ישנם) יש לתלות בעורך בלבד.

1. "כי שמונה עשר דברים הם במשכן, שהוא עולם אמצעי. וכמו הם בעולם העליון, וככה העולם הקטן" (אבן עזרא שמות כו, א). והעולם הקטן - זהו האדם, כפי שמביא האב"ע לפני כן, "כי האדם כדמות עולם קטן". [ומקור הדברים - בחז"ל: "המשכן שקול כנגד כל העולם, וכנגד יצירת האדם שהוא עולם קטן" (תנחומא פקודי סי' ג'). ובאבות דרבי נתן (פל"א) מבואר באריכות, איך כל דבר בעולם נמצא באדם. ועי' גם "אורחות צדיקים" (שער יראת שמים)]. ופירוט הדברים שבמשכן, וכנגד איזה דבר בעולם העליון מכוון כל דבר במשכן, וכנגד איזה דבר הוא מכוון בעולם הקטן (=באדם) - עי' בפירוט הרס"ג לפרשתנו שהארץ בזה, והביא האב"ע את דבריו בקיצור בפירושו הקצר לפרשתנו (כה, ז).
2. וכפי שכתב הרמב"ן, שהמשכן נועד להיות כעין המשך קבוע למעמד הר סיני (עי' רמב"ן שמות כה, ב). והרי אחד הענינים המרכזיים של מעמד הר סיני היה, להגיע להכרה "פי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה), לא רק בארץ, אלא גם ברקיע, ש"פתח להם שבעה רקיעים, וראו שהוא יחיד" (רש"י שם). וא"כ גם במשכן זהו אחד הענינים המרכזיים. ולפי מה שהסביר הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, י"ל שדבר זה נעשה ע"י הכרובים, וכפי שבאר, שע"י הכרובים הבינו הכל שאין שום ממש בצבא של מעלה, וכ"ש בצבא של מטה.
3. ואולי אפשר למצוא קצת רמז לדבר בדברי הרס"ג הנ"ל (הערה 1), שם מבואר שהכרובים הם כנגד המלאכים בעולם העליון, ובאדם הם כנגד המחשבות. והיינו, שהכרובים משפיעים את כח המחשבה בעולם, [וכפי שנתבאר באב"ע (שמות כו, א), שכל דבר במשכן נעשה כדי "לקבל כח העליון" המכוון כנגדו בעולם העליון, וכדי להמשיך את אותו כח לאדם ולעולם]. וא"כ י"ל, שאם הכרובים משפיעים את כח המחשבה בעולם, א"כ ודאי הם משפיעים גם את היסוד לכל מחשבה ישירה ונכונה שיש בעולם, והיסוד הזה הוא - ההכרה שאפס זולתו, ושאינו שום כח בעולם שיכול לפעול בלי רצונו ית'. שזוהי המחשבה וההכרה הכי יסודית והכי בסיסית שיש בעולם.
4. כמבואר בגמרא (ר"ה יח, א), שרק בימים אלו יכול היחיד לקרוע בתפלה גזר דין שנחתם עליו. [אבל ציבור יכולים לעשות כן בכל ימות השנה].
5. וכדברי האבן עזרא: "כי ה' קידש זה היום, וְזָמְנוּ לְקַבֵּל הַנְּפֹשׁוֹת תּוֹסֶפֶת חֲכָמָה יוֹתֵר מִכָּל הַיָּמִים" (אבן עזרא שמות כ, ח). וכן כתב גם בפירושו לספר בראשית (ב, ג). וכן כתב ב"בן איש חי" (פרשת שמות, שנה שניה): "כתבו המקובלים, שגדול הפועל הנפעל מעסק התורה בשבת אלף פעמים מן הנעשה בחול". ועי' ב"שערי תשובה" (או"ח סי' ר"צ סק"ב) בשם האר"י ז"ל, שהמחדש חידושי תורה בשבת, מעטרין לאביו בעולם העליון, ולכן נסמכה מצות שבת למצות כיבוד אב [בעשרת הדברות, וכן בפסוק: "אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שְׁבֹתַי תִּשְׁמְרוּ" (ויקרא יט, ג)]. וגם זה מורה על מדרגתו המיוחדת של לימוד התורה ביום השבת דוקא. ועי' משנ"ב (סי' ר"צ סק"ג) בשם הזוהר, שמצוה לחדש חידושי תורה בשבת.
6. זהו גם ענין הנשמה היתרה שנותן הקב"ה בכל אדם בערב שבת (ביצה טז, א), כפי שפירש ה"שיטה מקובצת" (שם) את ענינה, ש"חל עליו שפע אלקי וְשִׁכְלָ יוֹתֵר, לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה וְלַעֲיִין בְּמַעֲשֵׂה ה'". ועי' גם בהערה הקודמת.
7. וכפי שבאר הרמב"ן בפרשת פקודי, שהמשכן נקרא "מִשְׁכַּן הַעֲדוּת" (שמות לח, כא ובמקומות נוספים), לפי "שהוא המשכן הַנְּעֻשָׂה לְלוֹחֹת הַעֲדוּת" (רמב"ן שם). משמע, שכל עשייתו של המשכן היתה - עבור לוחות העדות. וכן משמע בפסוק (במדבר ט, ט) וברש"י (שם). [אבל בפרשת פקודי (שמות לח, כא) פירש רש"י, שהמשכן נקרא "משכן העדות", כי הוא "עדות לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם"].
8. ועי' רמב"ם בספר המצוות (ל"ת שס"ב), ובהלכות מלכים (פ"א ה"ז).